УДК 349.6

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.10.14>**Кристина Кончина,***студентка міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого***Владислава Сисой,***студентка міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВА ОХОРОНА МИСЛИВСЬКИХ УГІДЬ В УКРАЇНІ

Сьогодні досить багато уваги приділяється проблемам, які виникають у сфері екології. Природні ресурси перебувають на межі вичерпання. Міжнародна спільнота досить швидко і динамічно реагує на процеси, які зумовлюють виникнення глобальних проблем. Застосування різноманітних засобів, способів та прийомів боротьби із такими проблемами є основним завданням міжнародних організацій у сфері екології та екологічної безпеки. Серед таких організацій можна виділити ЮНЕСКО, ЮНЕП, ЮНІСЕФ, ЮНСЕД, ВООЗ, ФАО, ВМО. Україна, як активний учасник міжнародного співтовариства, також не стоїть осторонь від запроваджуваних змін. Ратифікація низки міжнародних угод має своїм наслідком запровадження змін і до законодавства України. Україна є учасником таких міжнародних договорів, що стосуються сфери охорони довкілля, як: Боннська конвенція, Конвенція про охорону світової культурної і природної спадщини, Орхуська конвенція, Стокгольмська декларація. Саме тому у національному законодавстві з'являється значна кількість правових норм, які регламентують загальне і спеціальне природокористування. Одним із видів спеціального природокористування є мисливство. Органи законодавчої та виконавчої влади сприяють регламентації відносин, які виникають у даній сфері. У Конституції, законах України та підзаконних нормативно-правових актах містяться норми, які встановлюють об'єкти, суб'єкти та порядок здійснення природокористування. Вони також встановлюють основні повноваження органів та посадових осіб щодо нагляду та контролю за виконанням законодавства в цій сфері. Стаття присвячена дослідженню нормативно-правової регламентації положення мисливських угідь в Україні. Саме на території мисливських угідь перебувають мисливські тварини. Вони, безперечно, можуть бути використані для ведення мисливського господарства. Нормативно-правова база з цього питання є досить різноманітною і великою, саме тому виникає необхідність її систематизації та аналізу. У статті проаналізовано чинне законодавство України, а також доктринальні пошуки вчених, які надають власний понятійно-категоріальний апарат з даної тематики. Ця робота саме тому є унікальною серед робіт зі схожою тематикою.

Ключові слова: спеціальне природокористування, мисливство, мисливсько-господарська діяльність, дозвіл, полювання.

Постановка проблеми. Полювання в Україні має давні й міцні традиції. Питома вага цього заняття в господарській системі, розміри й способи мисливства склалися історично і залежали від багатьох факторів. Насамперед цьому сприяли природно-кліматичні та географічні умови: у лісах водилося чимало дичини – вовки, ведмеді, вепри, олені, борсуки, лисиці, зайці, куниці тощо; різноманітне птаство – качки, гуси, куріпки, дрофи, у ріках – видри та бобри. Полювання мало дві мети: вберегти господарство від шкідників, а також поповнити запаси харчування й сировини для домашнього виробництва в умовах натурального господарства [1].

Мисливство – це нині один із основних видів спеціального використання тваринного світу. А поняття «полювання» має таке

саме значення, що й раніше: це дії людини, спрямовані на вистежування, переслідування з метою добування і саме добування мисливських тварин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Ця тема є актуальною для сучасних науковців. Серед тих, хто присвячував увагу темі мисливства, можна виділити Л. Р. Данилюк, П. Г. Кального, В. С. Шахова, О. О. Томина, А. В. Яворську. Найбільш цікавою видалася робота Л. Р. Данилюк «Полювання як вид спеціального використання мисливських тварин».

Мета статті автори визначають привернення уваги громадськості до проблеми спеціального природокористування у сфері мисливства. Крім цього, мають на меті

сформувати перелік нормативно-правових актів, які необхідно застосовувати в контексті даної тематики, а також проаналізувати положення цих норм.

Виклад основного матеріалу. Нині є чимало нормативних актів, які регулюють суспільні відносини у сфері мисливства і полювання: це закони України «Про мисливське господарство та полювання», «Про тваринний світ»; відповідні постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти Міністерства аграрної політики та продовольства (згідно з недавніми змінами – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України), Міністерства екології та природних ресурсів (згідно з недавніми змінами – Міністерство енергетики та захисту довкілля), та Державного агентства лісового господарства України (згідно з недавніми змінами – Державне агентство лісових ресурсів України).

Мисливство – вид спеціального використання тваринного світу шляхом добування мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах у межах мисливських угідь.

Значення поняття мисливських угідь міститься у ст. 1 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», відповідно до якої «мисливські угіддя – ділянки суші та водного простору, на яких перебувають мисливські тварини і які можуть бути використані для ведення мисливського господарства» [2].

Особливістю мисливських угідь є те, що вони не являють собою самостійного природного об'єкта, а відображають лише особливі функціональні властивості природного середовища – бути місцем проживання тварин. Відокремлення мисливських угідь передбачає їх експлуатацію як основного засобу виробництва в мисливському господарстві. Виходячи з цього, пропонується вважати мисливськими угіддями віднесені до них у встановленому законом порядку ділянки земної поверхні, які є середовищем проживання диких звірів і птахів і об'єктами мисливсько-господарської діяльності людини, спрямованої на добування мисливських тварин. Заборону на будь-яких просторах полювання на невизначений термін слід розглядати як неможливість поширення на дані території правового режиму мисливських угідь, оскільки в цьому випадку не досягається основна мета ведення мисливського господарства – отримання його продукції. Отже, не можуть вважатися мисливськими угіддями природні території, функціональне призначення яких несумісне

з такою формою добування диких тварин, як полювання [3]. Отже, не є мисливськими угіддями:

- території населених пунктів (сіл, селищ, міст) і зони навколо них. Забороняється полювання на відстані ближче 200 метрів від будівель населеного пункту та окремо розташованих будівель, де можливе перебування людей;

- території та об'єкти природно-заповідного фонду України (природні та біосферні заповідники, національні природні і регіональні ландшафтні парки, заповідні урочища, загальнозоологічні та орнітологічні заказники). На зазначених територіях та в їх охоронних зонах мисливські тварини можуть добуватися лише в порядку, визначеному законодавством, та відповідно до положень про ці території;

- рекреаційні території (курорти та округи їх санітарної охорони, місця організованого масового відпочинку населення і туризму) [4].

З метою охорони тваринного світу і його відтворення місцеві державні адміністрації чи мисливські господарства можуть тимчасово обмежувати чи припиняти здійснення мисливства на певній площі угідь. Однак, зважаючи на тимчасовість заборони полювання, такі угіддя не втрачають статусу мисливських [5].

Мисливські угіддя для ведення мисливського господарства надаються у користування Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, погодженим із Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, а також власниками або користувачами земельних ділянок.

Мисливські угіддя надаються у користування на строк не менш як на п'ятнадцять років.

Площа мисливських угідь, що надаються користувачеві, повинна становити не менше трьох тисяч гектарів, але не більше ніж 35 відсотків від загальної площі мисливських угідь Автономної Республіки Крим, області та м. Севастополя.

Переважне право на користування мисливськими угіддями мають: власники та постійні користувачі земельних ділянок; користувачі мисливських угідь, які продовжують строк користування цими угіддями [2].

Надання угідь оформлюється шляхом укладення між користувачем і місцевими

органами лісового господарства договору, який повинен відповідати його Типовій формі, затвердженій Держкомлігоспом 12 грудня 1996 року. У договорі визначаються межі закріплених угідь, строки користування ними, перелік обов'язкових заходів, спрямованих на раціональне використання й охорону мисливського фонду тварин, права і обов'язки сторін, їхня відповідальність [6].

Для потреб мисливського господарства користувачі мисливських угідь мають право у встановленому порядку, за згодою власників або користувачів земельних ділянок, будувати на мисливських угіддях необхідні будівлі та біотехнічні споруди, вирощувати кормові культури, створювати захисні насадження, проводити штучне обводнення, здійснювати інші заходи, пов'язані з веденням мисливського господарства, які не суперечать законодавству та інтересам власників або користувачів земельних ділянок [2].

Право користування мисливськими угіддями припиняється у разі:

- закінчення строку користування;
- добровільної відмови від користування;
- припинення діяльності юридичних осіб, яким надано у користування мисливські угіддя;
- систематичного невиконання обов'язків щодо охорони та відтворення мисливських тварин, зобов'язань, обумовлених договором між користувачем мисливських угідь та власником (користувачем) земельних ділянок або центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства;
- погіршення якості мисливських угідь з вини їх користувача;
- в інших випадках, передбачених законодавством.

Користування мисливськими угіддями є платним.

Розмір та порядок внесення плати за користування мисливськими угіддями визначаються у договорі між користувачем мисливських угідь та власником або постійним користувачем земельних ділянок, на яких розташовані ці угіддя.

Розмір плати за користування мисливськими угіддями встановлюється залежно від їх місцезнаходження, природної якості та інших факторів.

Відповідно до статті 29 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», з метою охорони мисливських угідь користувачі угідь створюють егерську службу з розрахунку не менш як один егер на п'ять тисяч гектарів лісових або десять тисяч гектарів польових чи водно-болотних мисливських угідь [2].

Висновки

Отже, мисливські угіддя – це ділянки суші та водного простору, на яких перебувають мисливські тварини і які можуть бути використані для ведення мисливського господарства. Мисливські угіддя надаються у користування на строк не менш як на п'ятнадцять років. Користування ними є платним.

Не можуть вважатися мисливськими угіддями природні території, функціональне призначення яких несумісне з такою формою добування диких тварин, як полювання. Тому не є мисливськими угіддями: території населених пунктів і зони навколо них, території та об'єкти природно-заповідного фонду України, рекреаційні території.

Щодо державного мисливського фонду, то ним є мисливські тварини, що перебувають у стані природної волі, а також утримуються в напіввільних умовах або у неволі в межах угідь державних мисливських господарств. А мисливськими тваринами є дикі звірі та птахи, що можуть бути об'єктами полювання. Такі визначення цих понять містяться в статті 1 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» від 22.02.2000 № 1478-III.

Об'єктами полювання є: хутрові звірі, парнокопитні тварини, перната дичина, шкідливі звірі і птахи. Добування тварин, занесених до Червоної книги України, здійснюється у виняткових випадках для наукових і селекційних цілей за спеціальними дозволами Мінприроди України (згідно зі змінами – Міністерство енергетики та захисту довкілля).

Право на полювання в межах визначених для цього мисливських угідь мають громадяни України, які досягли 18-річного віку, іноземці, які одержали в установленому порядку дозвіл на добування мисливських тварин та інші документи, що засвідчують право на полювання. Перелік документів на право полювання визначений у статті 14 закону України «Про мисливське господарство та полювання» від 22.02.2000 № 1478-III [2].

Список використаних джерел:

1. Полювання. URL: <http://uristinfo.net/2.010-12-28-11-45-41/article.htm?ident=a7aa11be364f334> (дата звернення: 08.06.2019).
2. Про мисливське господарство і полювання: Закон України від 22.02.2000 № 1478-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1478-14> (дата звернення: 08.06.2019).
3. Шахов В.С. Право пользования охотничьими угодьями. URL: <http://www.law.edu.ru/>

book/book.asp?bookID=71041 (дата звернення: 08.06.2019).

4. Екологічне право : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2013. 432 с.

5. Екологічне право України : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред.

А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. Харків : Право, 2009. 328 с.

6. Про затвердження Типового договору про умови ведення мисливського господарства : наказ Міністерства лісового господарства України від 12.12.1996 № 153. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0735-96> (дата звернення: 08.06.2019).

Much attention has been paid to the problems that arise in the field of ecology. Natural resources are on the verge of depletion. The international community responds quickly and dynamically to the processes that cause global problems. The application of various tools, methods and techniques for dealing with emerging problems is the main task of international organizations in the field of ecology and ecological security. Among such organizations are UNESCO, UNEP, UNICEF, UNCED, WHO, FAO, WMO. Ukraine, as an active participant in the international community, also does not stand aside from the changes under way. Ratification of a number of international agreements has the effect of introducing the latest changes into Ukrainian law. Ukraine is a party to such international treaties concerning the environment - the Bonn Convention, the Convention on the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, the Aarhus Convention, the Stockholm Declaration. That is why a considerable number of legal regulations appear for the purpose of regulating general and special nature management. One kind of special nature management is hunting. Legislative and executive authorities facilitate the regulation of relations that arise in this field. The Constitution, the laws of Ukraine and the by-laws regulate the rules that establish the objects, subjects and the procedure for the implementation of environmental management. They also establish the basic powers of authorities and officials to supervise and monitor the implementation of legislation in this field. The article is devoted to the study of the legal regulation of the hunting grounds in Ukraine. It is on the territory of hunting grounds that are hunting animals. They can undoubtedly be used for hunting. The legal framework on this issue is quite diverse and extensive, which is why it is necessary to organize and analyze it. The article analyzes the current legislation of Ukraine, as well as the doctrinal searches of scientists who provide their own conceptual and categorical apparatus on the subject. This is why this work is unique in a similar subject.

Key words: special nature management, hunting, hunting and economic activity, permit, hunting.